

Становище

от доц. д-р Невелина Попова,
преподавател по кино и анимационна драматургия в НБУ (професионално направление
8.4. Театрално и филмово изкуство (Кинознание, киноизкуство и телевизия)

за дисертационния труд
на Пеню Кирацов

за получаване на научната и образователна степен „доктор“
по научната специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“ (05.08.03)

Професионално направление 8.4. *Театрално и филмово изкуство*
на тема

Анимацията като индустрия. Технология, теми и естетика

Дисертационният труд на Пеню Кирацов е посветен на вътрешно противоречивата природа на анимацията, която е едновременно и изкуство, и индустрия. Темата, както се вижда от заглавието, е много широка. Това поставя докторанта в нелеката ситуация да актуализира известни, многократно изречани тези, които са се превърнали през годините в аксиоматични истини за всеки, който се занимава с кино. Пеню Кирацов изминава отново своя път към тях в дисертацията си със желанието да намери златното сечение, да примири противоречията и да намери път и решения – с посветеността на младия човек, който е не само свързан с изкуството на анимацията, но и иска да осмисли по-глобалните процеси и явления на своето време.

Основният текст на дисертационния труд е 190 страници, структуриран е в 5 части – една въвеждаща в проблематиката глава – предговор и четири глави, изследващи производствената организация на анимационния филм; производствените практики и творческите особености на световноизвестни студии като Дисни, UPA с лимитирана анимация и Пиксар, с прехода към 3d технологиите и креативната му политика; ролята на артиста в производствения процес на поточната линия, прекрасните портрети и анализи на работите на автори като Уиндзор Маккей и Уолт Дисни, Чък Джоунс и Брад Бърд, финансирането на анимационната индустрия, рекламата, мърчандайзинга и и накрая – проблемите на образованието, телевизинните сериали и анимационната индустрия. Библиографията е от 78 заглавия, 22 на кирилица и 56 на латиница, от които 12 заглавия са от интернет източници. Филмографията е от 93 заглавия.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение. Целите и задачите в дисертационния труд. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

В своя дисертационен труд Пеню Кирацов си е поставил амбициозната цел да изследва анимацията като индустрия, да осмисли създаването на анимационното изкуство в условията на свободния и конкурентен пазар, да проследи влиянието на комерсиалната насоченост върху анимационната естетика и, както пише самият той - „да открие закономерностите, които спояват в едно и примиряват двете крайни понятия в анимационното кино – изкуството и индустрията”. Това са безспорно значими теми и точно такъв изследователски поглед в съществуващата теоретична литература у нас определено липсва. Изследванията ни досега са предимно в сферите на естетиката. Това придава безспорна значимост на настоящия труд. Цена ангажираността на автора с неговия избор, убедителността и откровеността, с която той защитава личната си мотивация да се заеме с това изследване – като „част от поколението на прехода, като свидетел на много коренни промени в българското общество, в икономиката и начина на мислене... като човек, избрал пътя на изкуството като път несигурен и неясен... като пряк свидетел на прехода от държавната, планова икономика към свободен, конкурентен пазар”. Задачата, която докторантът си е поставил в своето изследване, също е белязана от младия му (на места бих го нарекла и утопичен) патос - „да помири изкуството и индустрията”; по-конкретно това означава да се очертаят основните пречки за развитието на креативността в индустриалната среда и да се идентифицират механизмите и процесите, които помагат на творческия процес, който, според докторанта, е универсален и валиден както за индустриалната комерсиална продукция, така и за независимите автори. Това негово намерение е респектиращо със своя мащаб и в него се вижда освен научната, и научно-приложната значимост на изследването, чиято крайна цел е хармонизиране, намиране на златното сечение, на най-добрите модели и практики за анимационната продукция. За осъществяването на тази задача докторантът си служи основно с историческия съпоставителен анализ: той разглежда различните практики и личностни постижения, за да оформи своите полезни, насочени към реалната практика идеи и печеливши модели. Разбира се, че едно такова обширно изследване е и интердисциплинарно по своя характер.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката.

Пеню Кирацов е формулирал осем научно-приложни приноси на своята дисертация, с които аз съм съгласна. Няма да ги повтарям в тяхната последователност, но ще открия като особено ценно съставянето на подробен наръчник, описващ поточната линия, по която върви производството на един анимационен филм. Много ценни и обогатяващи – и за професионалисти, и за студенти, са анализите на опита на различните анимационни студиа и на трудовете на представените ярки и успешни автори от света на анимацията. Приносно и директно насочено към практиката е и изследването на взаимодействията между творчеството, техническите открития и различните възможности за финансиране на анимационните филми. Последният осми принос също е много съществен: очертаването на основните пречки за развитието на креативността в индустриалната среда и

очертването на механизмите и процесите, които помагат за развитието на анимационното изкуство, както в индустриални условия, така и при независимите отделни творци. Той се е опитал да синтезира многогодишния анимационен опит по света, да актуализира отделните постижения, да потърси и открие универсалните методи на работа, естетическите тенденции и жанрове. Приносни и актуални за българската ни дейителност са изследванията му на различни образователни практики и училища по света.

Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани. Цитирани от други автори, отзиви в научния печат и др.

Мисля, че двете публикации на Пеню Кирацов са достатъчно сериозни и представителни за нивото на младия автор. Естествено е на този ранен етап от неговата преподавателска и научна кариера публикациите му да не са многобройни, както и засега той да не е цитиран в други научни изследвания. Това лично за мен съвсем не омаловажава качествата и смисъла на неговия труд.

Мнения, препоръки и бележки

Както става ясно от досегашния ми текст, аз мисля, че това е интересна и мащабна работа, която амбициозно иска да осмисли процесите в глобалния свят на анимационното изкуство. Пеню Кирацов пише с вещината на професионалиста, като човек, който познава отвътре поточната производствена линия и знае спецификите и високата цена на всеки труд в анимацията.

Имам обаче някои стилистични забележки. Мисля, че е нужно още едно сериозно редактиране на текста, прецизиране на отделни фрази, свързани противоречивата природа на индустрията и творчеството, с ролята на автора, дори с подзаглавията като 2.2. и 2.3: *Анимационното изкуство в условията на авторското кино и в условията на индустриалното производство*. Авторското кино не бива да се свързва само с държавната подкрепа – на примера на Союзмултфилм; то обхваща безкрайно множество творци от всички краища на света, независимо дали са финансирани от някого или не. Добре е да се прецизира и самата работна хипотеза, и съответно изводите на финала, според които „няма разлика между креативния процес в авторското кино и комерсиалното, единствената разлика е в мениджмънта и помощните институции, които го поддържат и в броя на хората, впрегнати в работа...” Съветвам докторанта да прегледа отново тези свои тези. Така заявената хипотеза звучи нереално утопично. Достатъчно приносно е, че в този труд се изследва вечното противоречие между комерсиалното и творческото начало. По-добре е да не се подчинява всичко на хипотезата, а да се разглеждат явленията в цялата им сложност, с всички оптимистични примери за истинско сътрудничество и творческа ангажираност на всички нива на производствения цикъл, като в студия „Пиксар”, но и с

всички реални пречки, които комерсиалният дух създава постоянно пред твореца. Съветвам Пеню да прегледа и някои от категоричните формули за успешните и стойностни филми. И другата ми основна препоръка е в доктората да има примери от богатия опит на българската анимационна школа, от организацията на студията за анимационни филми „София”, както и от сегашния актуален анимационен пейзаж, в който има толкова ярки личности и филми. Самият докторант е един от младите автори с достойно запомнящо се присъствие и има какво да каже от личния си опит – от работата си по „Сиринга”, както и от работата на различните български или чужди фирми в днешна България. Това би бил още един оригинален принос. Същото се отнася и до богатата и интересна глава, посветена на образованието – нека и в нея да има повече от българските ни реалности.

Лични впечатления за докторанта

Не познавам отблизо Пеню Кирацов, но затова пък познавам добре и високо ценя филма му „Сиринга” – неговата дипломна работа. За мен това е един от най-добрите студентски филми – на проникновен и изящен художник, навлязъл в същината на мита с неуловимата си чудесна рисунка и с прекрасната вихрена анимация. За мен този филм е най-сериозната атестация за докторанта, гаранция за неговите големи възможности в света на анимацията, не само за таланта му, но и за изключителното му майсторство, прецизност и работоспособност. Трудностите, които той е преживял по време на работата си по филма, вероятно са го подтикнали и мотивирали да работи именно по темата на доктората. Това във всички случаи е гравивно за неговия път, за личността му, която търси мащабни решения на сложните ситуации в съвременното анимационно изкуство.

Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

След всичко казано дотук, с цялата си подкрепа за този талантлив млад човек, аз убедено гласувам Пеню Кирацов да получи научната и образователна степен „доктор” и гласувам „Да”.

2. 2. 2020 г.

Невелина Попова